

Az élő felszerelésnek, a haszonbérleti szerződéssel, a haszonbérlet tartamára becsértékben, leltár mellett és veszélyviselés terhe alatt, természetbeni visszaszolgáltatás kötelezettségével, átadása, illetve az így átvettnek visszaadása után, ha a szerződő felek megállapodásával a tulajdonjogot a bérlőre át nem ruházták, vagy a bérlet alatt a bérlő az utóbb átadott állatokra a tulajdonjogot meg nem szerezte, — állatforgalmi adó nem jár. (Közigazgatási Bíróság 142. sz. jogegységi megállapodása.) I. A pénzügyi hatóságok és a pénzügyminisztériumnak többször közölt álláspontja szerint, ha a bérleti szerződéssel az élő felszerelés becsértékben visszaadási kötelezettség mellett adatik át, az állatok átadása után az 1921. évi XXXIX. t.-c. 17. §-a alapján az állatforgalmi adót le kell róni. A pénzügyminiszter indokolása szerint, ilyenkor az állategyedekre vonatkozólag a tulajdonjog a bérlőre átszáll és ezek felett rendelkezni a bérlő jogosult és ilyen esetekben a marhajáratokat is átírni köteles.

II. Az 1921. évi XXXIX. t.-c. 17. §-ában foglalt jogszabály értelmezése kérdésében, a bíróság és a pénzügyi hatóság közt elvi különbség nincs. Az állatforgalmi adó a marhával kötelezettség alá eső állatok tulajdonjogának átruházása után járó adó. Bármily jogcímen is nyugszik a tulajdonjogátruházás, — főügylet-e, mellékügylet-e — magánjogi vagy kereskedelmi jogi ügylet-e stb., mind lényegtelen: lényeges csak az, hogy a tulajdonjog átruházása megtörtént-e vagy sem?

A tulajdonjog átruházásának kérdése azonban ezen elvi álláspont mellett is magánjogi és minthogy különleges pénzügyi jogi — az általános magánjogi szabályoktól eltérő — rendelkezést, az állatforgalmi adóra vonatkozólag, a jogszabály alkotására jogosított tényező fel nem állított, a felvetett kérdést a fennálló magánjogi szabályok döntenek el.

III. A fennálló magánjogi szabályok alapján azonban a bíróság a pénzügyi hatóságoknak álláspontját, a felvetett kérdésre, el nem fogadja.

A bíróság előre bocsátja, hogy az állat önmagában is lehet bérlet tárgya, amint a polgári törvénykönyv tervezete határozottan ki is mondja.

Az ingatlanok felszereléssel és a felszerelés közt az állatállománnyal való bérbeadása pedig a bérleti szerződés egyik típusa, amellyel a magánjogok foglalkoznak. (Régebben *contractus socidae*, sőt egyes magánjogászok szerint *locatio conductio irregularis*, a német jog *Eisenviehvertrag*, a magyar jogban újabban ú. n. *vasbaromszerződés*.)

Az ilyen szerződésnél a magyar magánjog két fő esetet különböztet meg. Ha nincs külön kikötés, úgy a haszonbérlő a felszerelésben esett hiányokat nem köteles kipótolni. Ha a felszerelést, becsértékben, leltár mellett úgy vette át, hogy

a haszonbérlet megszűntével az átadáskori állapotban fogja visszaszolgáltatni, ezzel ugyan magában véve a felszerelés még nem lesz a haszonbérleté, de az egyes tárgyakkal a rendes gazdálkodás korlátai között rendelkezhetnek (eladhatja, kicserélheti), de az elpusztult, megrongált tárgyakat a maga költségére kell kipótolnia.

A második eset jelentősége kidomborodik a pandekta jogon nyugvó azon régebbi, helytelen állásponttal szemben, amely szerint a veszélyviselés átvállalásából magából folyik a leltári tárgyak tulajdonjogának átszállása.

Magánjogunk körvonalozott jogi álláspontjának természetes kiegészítése, hogy a bérleti szerződéssel kapcsolatos ilyen megállapodás lehet kifejezetten vétel is, vagy általában a szerződő felek szabad megállapodásához képest bármily oly ügylet, amellyel a leltár tulajdonjoga átszáll a bérlőre, mert természetesen ily megállapodás létesíthető tekintetében a szerződő felek megkötve nincsenek, de a kérdés, amely eldöntésre vár, hogy ilyen kifejezett megállapodás hiányában a leltárnak becslés melletti átadása és a hivatkozott kikötések mellett, a tulajdonjog átszállása megállapítható vagy vélelmezhető-e?

Az újabb magánjogi törvénykönyvek közül a német B. G. B. 587. §-a is a becsértékben és azzal a kötelezettséggel átvett leltárnál, hogy a bérlet lejártakor a becsértékben adatnak vissza, csak az 588. és 589. §-okban írt következményeket állapítja meg és ennek magyarázata rámutat arra, hogy bár a római jogban az volt a vélelem, hogy a becslés venditionis causa történt, a német jog, amelyhez a B. G. B. is csatlakozik, ennek a becslésnek csak a veszélyviselés átszállására van az 588. §. szerint hatása. (L. M. II. 433.)

Ugyanezt a kérdést szabályozza Magyarország magánjogi törvénykönyvtervezete. (1928. 1545. §-a, amely szerint, „ha a haszonbérlet a felszerelést becsértékben és azzal a kötelezettséggel veszi át, hogy a haszonbérlet megszűntével becsértékben szolgáltatja vissza“, — az ilyen megállapodásnak az a hatálya, hogy — „a felszereléshez tartozó tárgyakkal a rendes gazdálkodás korlátai között rendelkezhetnek, de vétlen elpusztulásuk vagy rosszabbodásuk veszélyét is ő viseli.“) (L. tovább 1545. §. 2. bek. és 1546. §-t.)

A régebbi indokolás (IV. kötet 1902., az akkori 1595—6. §-okhoz 324. lap — 329. lap.) rámutat arra, hogy a fenti eset különösen mezőgazdasági ingatlanok haszonbérleténél rendes eset és elsősorban a felek feladata ennek a kikötésnek közelebbi értelmét a szerződésben megállapítani és csak ha nem tennék, tartja szükségesnek a tervezet a joghatás megállapítását a gyakorlati célszerűség szempontjának érvényre juttatása végett. A fentiek alapján külön kikötés nélkül is meg-

adja a leltári tárgyak feletti rendelkezési jogot. E nélkül, mondja az indoklás, „a haszonbérlő sokszor nem is volna abban a helyzetben, hogy az ingatlanon a szerződés szerű célnak megfelelő rendes gazdálkodást folytathasson.“ Nem nyeri meg azonban, amint a mondottakból kitűnik, a haszonbérlő felszereléséhez tartozó egyes dolgok tulajdonát. Egy magában a szóban forgó kikötés a felek ilyenmő akaratának supponálására nem nyújt elég alapot, különben is a haszonbérlőnek az említett dolgok tulajdonának megszerzésére, tekintettel az előbb említett rendelkezési jogra, szükség nincs, míg másfelől az a körülmény, ha azok a haszonbérlő tulajdonába átmennének, a haszonbérbeadó helyzetét túlságosan kockázatosná tenné. De ellene szól annak az a fontos gazdasági érdek is, amely a célszerű gazdálkodhatás biztosítása végett az ingatlan, különösen a mezőgazdasági ingatlan és az ahhoz tartozó felszerelés együttmaradásához fűződik és amely ezért oly szabályozásra utal, amely a lehetőségig elkerülhetővé teszi azt, hogy az ingatlan és felszerelésének jogi sorsa szétváljék“.

A magánjogi irodalom, a polgári törvénykönyv tervezete és indoklása alapján nyilvánvaló, hogy a felszerelési tárgyakra becsértékben való átadása 1. a haszonbérleti hosszú idő, 2. az állatok felett való rendelkezés, 3. a veszélyviseles átszállása dacára, a bérlő az átadott összes egyedi tárgyak tulajdonosává nem lesz és ily tartalmú szerződési megállapodás mellett sem lehet a tulajdont vélelmezni.

A pénzügyi hatóságok jogi álláspontjuk kifejtésénél ezeket a szempontokat mérlegelik és vonják le azt a következtetést, amely ugyanezen szempontok mérlegelését és elemzését nyújtó magánjogi állásponttal ellentétes. Ezek további kifejtését a bíróság mellőzi, mert feladata a fennálló érvényes jogszabályok alkalmazása és nem a létező jogszabály mellett a jogszabály alkotása indokainak felülbírálata. Elég rámutatni arra, hogy külön megállapodás hiányában a tulajdonjog átszállásának vélelmezése a haszonbérlőt feljogosítaná az állatok azonnali eladására és illetve hitelezőinek jogot adna a bérleti szerződés megkötésével az egész állatállomány lefoglalására és kényszerértékesítésére.

A bíróság rámutat azonban arra is, hogy a tételt megfordítva a Kúria kimondta, hogy az ügyletnek vételi szerződéssé minősítésénél sem annak kikötése, hogy az annak tárgyává tett fundus instructust a vevő esetleg természetben is visszaszolgáltathatja, mint különben is hazai közgazdasági viszonyaink közt ingatlanok bérlete iránt kötött szerződések-nél a bérbeadó részéről annak a bérlőnek tulajdonába történt átbocsátásánál szokásos kikötés, sem az, hogy vevő az ügyletből kifolyólag haszonban részesül-e vagy sem, nem lehetnek befolyással (Fábiny III. k. 1899. 592. eset), döntő azonban

az, hogy a felek a tulajdonjogok átruházására megállapodtak-e vagy sem.

IV. A fentiekre tekintettel, elsősorban a felvetett kérdést az dönti el, hogy a szerződő felek kifejezetten miben állapodtak meg. A megállapodás a szerződés rendelkezéseiből, vagy a szerződő feleknek a szerződésen nyugvó ténykedéseiből derül ki, mert a szerződésnek legjobb magyarázatát a szerződő felek egyezésén nyugvó ténykedése nyújtja. Ha a szerződés úgy intézkedik, hogy a tulajdonjog a bérlőre átszáll, nincs vitás kérdés és nincs vitás kérdés akkor sem, ha a biztosított rendelkezési jogot maguk a felek tulajdonjog átruházásnak tekintik és saját ténykedésükkel az állatok tulajdonjogát átírják, vagy a bérlet alatt bérlő a vett állatokat a maga tulajdonaként szerzi és saját nevére írja, mert itt tényben jut kifejezésre az akarat. Ha azonban ilyen intézkedés vagy a felektől eredő ténykedés hiányzik, a vitatott kikötés a tulajdonjogot át nem szállítja, át nem szállítja a haszonbérlő által átvett és bérbeadó tulajdonaként kezelt állatok visszaadása sem, mert haszonbérlő nem a tulajdonátruházási, hanem a haszonbérlet tárgyviszaadási kötelezettségéből adja át a bérbeadónak az állatokat.

Ha egy részvénytársaság tulajdonában lévő ingatlant az összes részvények tulajdonosa a saját nevére iratja át, ingatlan vagyonátruházási illeték fizetendő akkor is, ha az összes részvények megszerzése alkalmából az értékpapírforgalmi adó lerovatott. (Közigazgatási Bíróság 10.195/1927. P. szám.) A panaszos az illeték jogosságát és helyességét azért támadja, mert szerinte ez esetben vagyonátruházási illeték nem jár, amennyiben a M. Sz. Gy. részvénytársaság f.-i cég összes részvényeinek megvételével a részvénytársaság tulajdonában volt e.-i ingatlanok tulajdonjogát is megszerezte, a részvények vétele után járó értékpapírforgalmi adót pedig leróta és így legfeljebb tulajdonjognak nevére történt bekebelezése után fizetendő 20 százalékos bejegyzési illeték.

Támadja az illeték értékalapját is, mert a részvényeket még 1923. év december hónap 23-án vette meg és így az ingatlanok értéke is ennek az időpontnak, nem pedig a jogügylet illetékkiszabás végett való bejelentése időpontjának, 1925. év március havának értékviszonyai szerint állapítandó meg.

A fennforgó esetben vitán felül áll, hogy az e.-i 6317. és 4390. sz. telekkönyvi betételben foglalt ingatlanok a fentebb megnevezett részvénytársaság tulajdonából a panaszos tulajdonába mentek át.

A bíróság az illetékkiszabás alapjául szolgáló tulajdonjog átruházási nyilatkozat ama kitételéből, hogy az ingatlanok vételára részvényekkel rendeztetett és abból, hogy a pa-